

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

**ХЕРСОНСЬКА БАГАТОПРОФІЛЬНА ГІМНАЗІЯ № 20
ІМЕНІ БОРИСА ЛАВРЕНЬОВА ХЕРСОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

**БІБЛІОТЕКА –
ВИХОВНИЙ ПРОСТІР
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

**МАТЕРІАЛИ ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ
«ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА – 2017»**

**НОМІНАЦІЯ «БІБЛІОТЕКА – ВИХОВНИЙ ПРОСТІР
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ»**

Підготувала:

Ейсман Лариса Миколаївна,
завідувач бібліотеки
Херсонської багатoproфільної гімназії
№ 20 імені Бориса Лавренюва
Херсонської міської ради

Херсон – 2016

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ГІМНАЗІЇ – СТОРІНКИ ІСТОРІЇ БІБЛІОТЕКИ	5
РОЗДІЛ 2. ВСЕБІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМОК РОБОТИ ГІМНАЗІЙНОЇ БІБЛІОТЕКИ	7
2.1. Пріоритети роботи бібліотеки	7
2.2. Виховання культури читання та інформаційної грамотності ..	9
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В БІБЛІОТЕЦІ ГІМНАЗІЇ	18
3.1. Національно-патріотичне виховання	18
3.2. Морально-етичне та естетичне виховання	23
3.3. Правове виховання	24
3.4. Екологічне виховання	26
РОЗДІЛ 4. СПІВПРАЦЯ БІБЛІОТЕКИ З ПЕДАГОГІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	28
4.1. Напрямки співпраці з педагогічним колективом гімназії	28
4.2. Оцінка педагогічним колективом виховної діяльності бібліотеки	30
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	34
ДОДАТОК 1 Сценарій медіауроку «Казка в гості поспішає».....	35
ДОДАТОК 2 Авторські вірші учнів.....	39
ДОДАТОК 3 Перелік матеріалів, вміщених на диску.....	41

ВСТУП

Сучасний період відродження України, її державності, економіки, освіти, науки та культури вимагає зміни поглядів на освіту, виховний ідеал, виховання особистості, що містить єдність національного і загальнолюдського – формування свідомості, любові до рідної землі і свого народу; оволодіння українською мовою, використання всіх багатств і засобів у мовній практиці, прищеплення шанобливого ставлення до культури, традицій і звичаїв народів, що населяють Україну, оволодіння надбаннями світової культури. Це є першочерговим завданням виховання в сучасній школі й саме цим обумовлена **актуальність** даної роботи. [3]

Мета роботи – висвітлити значення та місце гімназійної бібліотеки у виховній роботі гімназії. На прикладах розкрити форми та методи роботи бібліотеки для вирішення завдань виховання.

Шкільна бібліотека є обов'язковим підрозділом загальноосвітнього навчального закладу, органічно поєднує завдання, що стоять у галузі освіти й бібліотечної справи, здійснює бібліотечно-інформаційне, культурно-просвітницьке забезпечення навчально-виховного процесу як в урочний, так і в позаурочний час.

Шкільна бібліотека – центр навчально-виховного процесу, обслуговує учнів, учителів, батьків.

Напрямки роботи шкільної бібліотеки складаються із таких основних блоків:

- інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу;
- обслуговування вчителів та учнів;
- робота з читацьким активом;
- масова робота;
- популяризація літератури;
- краєзнавча робота ;
- робота з обдарованими дітьми;

- вивчення, розвиток читацьких інтересів та виховання культури читання;
- співпраця шкільного бібліотекаря з педагогічним колективом;
- робота з бібліотечним фондом;
- співпраця з міськими бібліотеками.

Висвітлення практичної реалізації наведених блоків у діяльності гімназійної бібліотеки є **завданням** цієї роботи.

Коли людині потрібна інформація, одним із перших постає питання, де і як її можна знайти, і людина починає свою навігаційну діяльність у морі інформації. Шкільна бібліотека - одне з доступних джерел отримання інформації учнями, педагогами, найважливіший елемент навчальної діяльності, спрямованої на розвиток освіченої особистості та інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу; доцільно організоване середовище, що оточує учня в культурно-освітньому просторі навчального закладу. Але шкільна бібліотека - це не тільки зібрання книг, але й місце соціальних комунікацій, тут зустрічаються діти різного віку, їх батьки, учителі, тому бібліотека повинна стати осередком виховання учнівської молоді гімназії.

РОЗДІЛ 1

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ГІМНАЗІЇ – СТОРІНКИ ІСТОРІЇ БІБЛІОТЕКИ

Херсонська багатопрофільна гімназія № 20 імені Бориса Лавреньова Херсонської міської ради є одним із найстаріших навчальних закладів Півдня України.

12 березня 2015 року наша гімназія відзначила свій 200-річний ювілей. За роки існування навчальний заклад дав пугівку в життя багатьом видатним діячам. У стінах гімназії навчалися Костянтин Ставинський – професор, ректор Краківського інституту зоології в Польщі; Сергій Бонді – відомий дослідник-пушкініст, який розгадав «зашифровану» Х главу роману «Євгеній Онегін»; Моше Шарет – прем`єр-міністр Ізраїлю в 50-х роках; Марія Фортус – розвідниця, герой Іспанії; Анатолій Головня – заслужений діяч мистецтв, режисер, автор кінострічок «Мати», «Суворов», «Адмірал Нахімов»; Борис Лавреньов – видатний письменник, за творами якого поставлені фільми «Сорок перший», «За тих, хто в морі», «Розлом».

Імена двох випускників гімназії занесені до меморіального альманаху «Народжені Україною» - портретної галереї Української історії «Золоті імена

України»: Євген Тарле – академік, професор Московського університету та інституту міжнародних відносин, тричі лауреат Державної премії, почесний доктор Паризького, Норвезького, Празького університетів, член Норвезької академії наук; Володимир Хавкін – чудовий педагог та відомий бактеріолог, епідеміолог, який був винахідником вакцин проти холери й чуми. Його ім'ям названий Бактеріологічний інститут у Бомбеї.

Ми пишаємося своїми видатними випускниками. Гімназія сьогодні – зразковий навчальний заклад, який глибоко шанує свою славу історію, має добрі традиції у вихованні й навчанні юного покоління.

У наших класах навчаються понад 400 гімназистів, яких ми з гордістю називаємо обдарованими.

Державна національна програма «Освіта» наголошує на створенні як найсприятливіших умов для творчого самовираження кожного члена суспільства, його фізичного, інтелектуального та духовного розвитку. Одним із факторів становлення особистості є книга, інформація, через яку дитина сприймає світ. Наша бібліотека має давню історію. Перша згадка про неї зустрічається в архівних документах 1863 року. Основу бібліотеки було покладено громадськими пожертвами. Її фонди нараховували 669 примірників.

Сьогодні бібліотечний фонд гімназії складає 33100 примірників художньої, науково-пізнавальної, довідкової літератури та підручників. Кожного року бібліотека обслуговує понад 1000 читачів, сприяючи забезпеченню виховного процесу, вихованню в учнів інформаційної культури, любові до книги, культурі читання, бережливого ставлення до підручника та іншої літератури, відповідальності за правильне й бережливе їх використання. У 2013 році нашій бібліотеці – культурно-освітньому, методичному й інформаційному центру гімназії з пропаганди книги виповнилося 150 років.

РОЗДІЛ 2

ВСЕБІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМОК РОБОТИ ГІМНАЗІЙНОЇ БІБЛІОТЕКИ

«Школа - це перш за все, книга,
а виховання - перш за все, слово, книга
і живі людські відносини»

В.А. Сухомлинський

2.1. Пріоритети роботи бібліотеки гімназії

В умовах інформаційного суспільства змінюється й роль бібліотеки як інформаційного та соціокультурного центру.

Пріоритетом у розвитку освіти, поряд із традиційними засобами, є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес та бібліотечну справу.

Бібліотекарі гімназії беруть активну участь у роботі динамічних груп при створенні бібліотечних медіа-уроків, що сприяють вихованню в читачів культури читання, інформаційної культури та популяризації української й світової літератури.

Шкільна бібліотека складає й готує списки літератури на допомогу навчально-виховній роботі закладу, виконує довідкову, інформаційну роботу, популяризує бібліотечно-бібліографічні знання серед учнів, проводячи бесіди, організовуючи книжкові виставки, огляди, лекції, бібліотечні уроки, надаючи індивідуальні й групові консультації. Спільно з учителями та громадськими організаціями шкільна бібліотека проводить читацькі конференції, диспути, ігри, вікторини.

У межах своєї компетенції бере участь у навчально-виховному процесі, науково-пошуковій та краєзнавчій роботі.

Постійний творчий пошук, запровадження активних форм і методів пропаганди національної літератури, духовних і культурних цінностей українського народу характеризує діяльність шкільної бібліотеки, пріоритетними напрямками роботи якої є філософсько-світоглядна підготовка учнів; громадянське й патріотичне виховання; розвиток моральних рис і

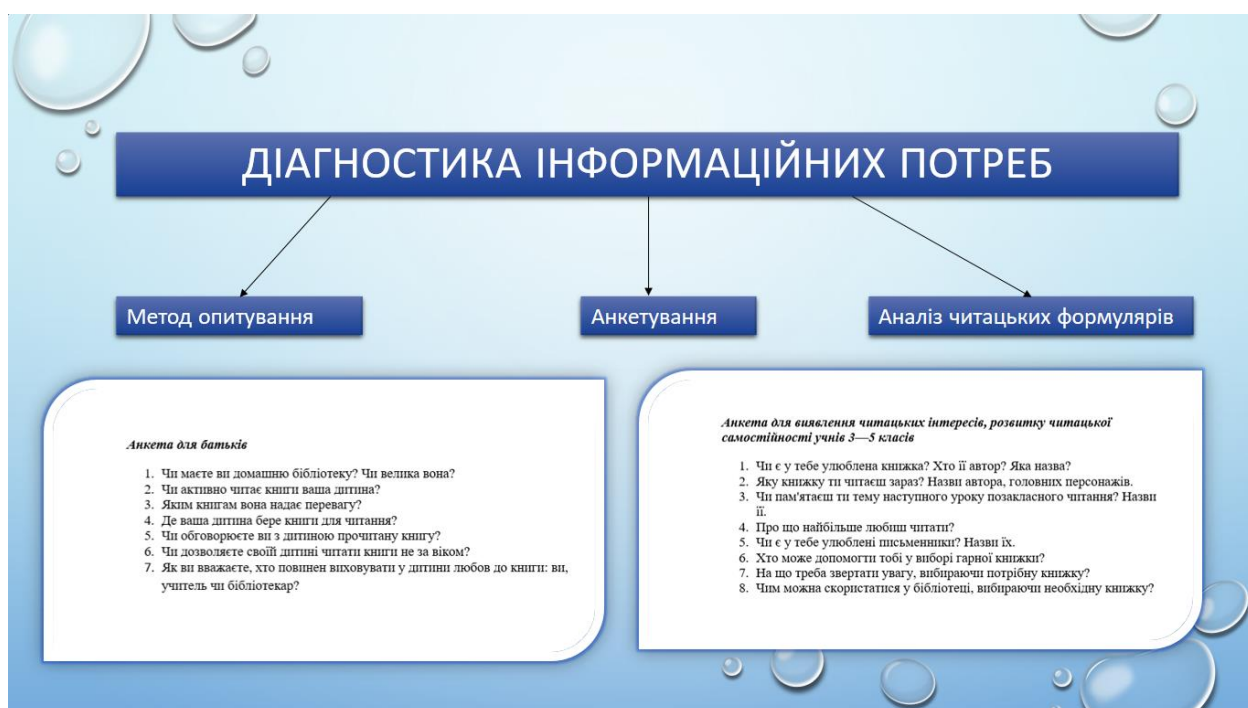
почуттів; громадянської і соціальної відповідальності; національної свідомості й самосвідомості; вироблення свідомого ставлення до праці; формування екологічної культури; розвиток потреби в здоровому способі життя; фізичне вдосконалення; підготовка до сімейного життя, формування культури сімейних відносин.

Незважаючи на те, що в наше життя впевнено ввійшли інформаційні технології, основним впливом виховання учня-читача завжди залишається книга.

2.2. Виховання культури читання та інформаційної грамотності

Книга – постійне джерело знань, головний засіб навчання. Спілкування з книгою допомагає дитині оволодіти повною сумою знань, засвоїти досвід попередніх поколінь, залучає її до культурних надбань та цінностей українського народу. Ось чому головною метою роботи бібліотеки є виховання культури читання. [1]

Виховання й розвиток учня-читача починаємо з попередньої кропіткої роботи – вивчення запитів користувачів.

Ураховуючи, що читання є складним видом діяльності дитини, для вивчення її читацьких уподобань, використовуємо такі бібліотечні методи:

- Опитування (бесіда, фіксація запиту, анкета).
- Аналіз бібліотечної документації (читацькі формуляри, щоденники читання, відгуки дітей про книгу, малюнків та інших дитячих робіт на тему прочитаного, протоколів масових заходів).
- Спостереження (фіксація та аналіз поведінки читача в бібліотеці).
- Здібності та вміння обдарованих дітей, які необхідно розвивати.

Однією з ефективних і найпоширеніших форм вивчення запиту читачів і популяризації надбань світової культури є бесіди.

Бесіди ми проводимо під час запису учня до шкільної бібліотеки, при рекомендації йому книги, при її, під час проведення підсумків читання за певний період, при аналізі щоденників читання, читацьких формулярів.

Як свідчить досвід, значний вплив на формування відносин дитини з бібліотекарем має ознайомча бесіда.

Під час запису до бібліотеки ми знайомимося з читачем, вивчаємо його запити та інтереси, визначаємо початковий рівень бібліотечної грамотності, даємо можливість юному відвідувачу проявити себе, власні можливості як читача: пропонуємо розповісти про улюблений твір, про те, що його найбільше цікавить. Надзвичайно важливо, щоб ознайомча бесіда була привабливою, захоплюючою. Для наймолодших читачів першу бібліотечну зустріч ми проводимо в ігровій формі: «Подорож до країни Книгарії», «Країна казкова, країна книжкова». З особливим бажанням малеча готується та бере участь у медіа-уроці «Казка в гості поспішає». (Додаток 1)

Записуючи підлітка, маємо на меті окреслити перспективи його читання, напрямки інтересів.

Як маленькі, так і старші читачі потребують допомоги у виборі книг. При проведенні рекомендаційної бесіди радимо дітям літературу, яка б відповідала нахилам відвідувача. Намагаємося викликати інтерес до змісту рекомендованої книги, зацікавити книгою настільки, щоб читач вільний час присвятив читанню, відкрив для себе світ прекрасного. Дитині, що прийшла до бібліотеки без певного запиту, пропонуємо твори різної тематики та жанрів, намагаючись пробудити інтерес до кожного з них. З метою керівництва читанням, бібліотекарями складаються списки рекомендованої літератури.

Для сприяння читанню й популяризації бібліотечно-бібліографічних знань, з метою виховання інформаційної грамотності учнів, важливу роль відіграють бібліотечно-бібліографічні консультації та уроки, такі як:

- ✓ Мандруємо книжковим містом (для 1 класів).
- ✓ Щоб діти багато знали є газети і журнали (для 2 класів).
- ✓ Книги добрі і цікаві, книги мудрі та яскраві (для 3 класів).
- ✓ Основні елементи книги (для 4 класів).
- ✓ Книги, які знають все (для 4 класів).
- ✓ Про книгу та бібліотеку.
- ✓ Інформаційна безпека «SOS у морі Інтернету».
- ✓ Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки (для 5 класів).
- ✓ Вибір книг. Бібліографічні покажчики (для 6 класів).
- ✓ Віртуальний десант «Фіксики в бібліотеці» (для 6 класів).
- ✓ Бібліотурне «Місія «Таємничий манускрипт» (для 7 класів).

- ✓ Науково-популярні книги для підлітків (для 8 класів).
- ✓ Бібліографія – ключ до пошуку інформації (для 9 класів).
- ✓ Віртуальна довідкова служба та ін.

Консультації проходять біля книжкових полиць, виставок, із використанням алфавітного каталогу й картотек, що дозволяє ознайомити читачів з бібліотечним фондом. Ця форма індивідуальної роботи дуже важлива в спілкуванні зі старшокласниками. Як написати реферат, як працювати з навчальною та додатковою літературою – ці поради старшокласники можуть знайти в бібліотечно-бібліографічному куточку. Електронний інформаційний ресурс у бібліотечному обслуговуванні, як сучасній формі організації доступу до інформації в бібліотечній діяльності, відіграє значну роль у формуванні в учнів бібліотечно-бібліографічних знань.

Особливу увагу бібліотека приділяє роботі з обдарованими дітьми. Виходячи із специфіки таких читачів, бібліотекарю необхідно знати ряд вимог до методики їх вивчення. Тут на допомогу бібліотекарям приходить гімназійний психолог. На базі бібліотеки було проведено ігровий тренінг

пізнавальних процесів для учнів 7-х класів, комплексну психодіагностику якостей – визначення творчої індивідуальності дітей і її розвитку (5 – 6 класи), бесіду з батьками «Здібності та вміння обдарованих дітей, які необхідно розвивати».

Формуляри обдарованих дітей містять на собі особливі позначки, які відображають напрямок захоплення.

Читацький формуляр дає цікаву картину читання дитини. Графа «Замітки бібліотекаря» дає змогу періодично підводити підсумок

читання, подається характеристика розвитку дитини як читача.

Дуже важливим є записи бібліотекаря про ставлення читача до прочитаного.

Вони містять характерну реакцію дитини на книгу, її оцінку.

Як свідчить практика, не всі діти (особливо це стосується учнів 1-3 класів), можуть аналізувати прочитане, висловити основну думку твору. З метою розвитку аналітичного мислення учнів та виховання культури читання на базі бібліотеки для учнів молодших класів діє клуб «Чарівна лампа», де діти не тільки читають уголос, але й обговорюють прочитане, створюють ілюстрації до твору.

У позакласному читанні дитяча література використовується як потужний чинник виховання. В учнів формуються читацькі інтереси, бажання постійно звертатися до книжок для задоволення суспільних та особистих потреб, а також знання, уміння й навички, що дозволяють дітям при виборі книжок діяти самостійно.

Завдання уроків позакласного читання орієнтуються на вимоги Державного стандарту початкової освіти: розширенню уявлень дітей про навколишній світ і внутрішній світ людини, людські відносини, духовно-моральні та естетичні цінності, формування понять про добро та зло; розвиток ставлення до літератури, як явища національної та світової культури, розширення уявлення дітей про українську історію та культуру.

Виховуючи культуру читання молодших школярів, ми звертаємося до 12 правил читання від Івана Огієнка, які містяться в бібліотечно-бібліографічному куточку.

Одним із чинників пропаганди читання є книжкові виставки, виступи гімназійної агітбригади «Читання – краще навчання» та бібліотечні літературні конкурси, як-от: турнір «Літературний саквояж», «Найкращий

читач року», гра-вікторина «Сторінками улюблених казок» для учнів молодших класів, конкурси виразного читання творів українських поетів, що дозволяє ознайомити наших читачів з сучасною та класичною українською літературою.

Про проведення конкурсів та їх результати діти та батьки можуть ознайомитися на сторінках гімназійного сайту та бібліотечного блогу в розділі «Бібліотечна афіша».

Спостереження психологів свідчать, що діти й підлітки схильні до колективних форм мислення і творчої діяльності. Спілкування з ровесниками в бібліотеці на терені спільних інтересів, захоплень, прагнень дає можливість дітям реалізувати свої не тільки читацькі, а й творчі здібності. [2]

За таким принципом створено актив бібліотеки, який допомагає нам у проведенні бібліотечних заходів, літературних оглядів, літературних хвилинок: «Берегиня людського знання», «День музики», «День людей похилого віку», «Разом проти СНІДу» та ін., створюються книжкові та віртуальні книжкові виставки, відео-презентації (М. та С. Дяченки «Ритуал»,

Т. Крюкова «Повторение пройденного»), буктрейлери (за книгами Б.Акуніна «Левіофан» та С. Лойко «Аеропорт»), буканімації. Роботи учнів Ю. Лясковця, П. Прохорова, В. Волика перемогли в конкурсі анімацій у номінації «За глибоке розкриття військово-патріотичної тематики», а учні нагороджені дипломами.

У квітні 2016 року бібліотекарі разом із учнями гімназії взяли участь у Міжрегіональному проєкті «School Book Crossing» (Херсон-Миколаїв), мета якого – популяризація книги та промоція читання серед учнів старших класів.

Учні молодших класів із здібностями до малювання охоче беруть участь у роботі гуртка «Книжкова лікарня», що сприяє вихованню шанобливого та бережливого ставлення до книги.

Робота шкільної бібліотеки – надзвичайно багатогранна. Це й методично-інформаційний центр, де учні розвивають читацький смак, формують любов до книги, це й світ відкриттів, світ творчості, де виховується читач-творець. Книга й читання – важливий чинник у вихованні духовних цінностей дітей.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В БІБЛІОТЕЦІ ГІМНАЗІЇ

3.1. Національно-патріотичне виховання

Історія будь-якого народу містить періоди, дати, які є вирішальними й доленосними в його житті. У такий час живемо й ми - у час найскладніших випробувань для нашої країни, коли кожен із нас повинен дати відповідь, чи є він патріотом своєї Батьківщини та який зміст вкладає в це слово – патріот.

Становлення української державності, побудова громадського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізацію навчально-виховного процесу. [4]

Тому саме зараз пріоритетним є національно-патріотичне виховання, виховання любові до Батьківщини, формування особистості, що відчуває себе часткою народу, єдність із його корінням, традиціями, історією.

Гімназійна бібліотека впливає на свого читача насамперед через книгу. Тому в досягненні поставлених перед нами завдань велику роль відіграють книжкові виставки.

Постійно діюча книжкова виставка «Україна й українці» містить у собі 4 розділи, що знайомлять читачів із історією нашої державності й відстоювання її незалежності від давніх часів до сьогодення; духовними

скарбами українського народу, європейськими вимірами України та її величними постатями.

Книжкова виставка «Краю мій Таврійський» завжди привертає увагу учнів дослідницькими роботами гуртківців із краєзнавства, як от:

- Бізюків монастир,
- сторінками історії мого міста,
- грецьке передмістя.

Зацікавленість викликає й книжкова виставка «Дніпром до Чорного моря через край степовий Таврійський запорізький козак виступав».

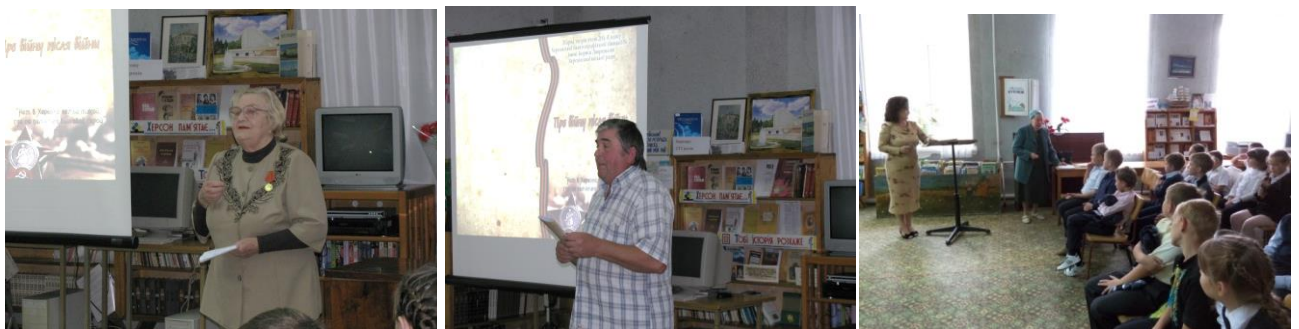
Розділи «Херсон пам'ятає» та «Тобі історія розкаже» присвячені визволенню рідного краю від фашистських окупантів та історії партизанського руху на Херсонщині.

Особливе місце на цих полицях займають книги Херсонського письменника Леоніда Марченка «Клятве остались верны» та збірка друкованих творів наших учнів «Війна після війни».

Герої книги Л. Марченка «Клятве остались верны» близькі гімназістам, адже більшість із юних героїв-підпільників до війни навчалися в нашій гімназії.

Книга Херсонської письменниці Валентини Нижегородко «Тернистими шляхами» розповідає про тяжкі часи голодомору 1932-1933 років на Херсонщині та випробування у роки Другої світової війни.

Гімназисти завжди радо зустрічаються з письменниками рідного краю, у книгах яких відкриваються перед ними невідомі тривожні та героїчні сторінки історії українського народу.

Любов до Батьківщини завжди починається з родини, знання її історії, шанування предків, збереження сімейних цінностей.

І тому до 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників Українською асоціацією працівників бібліотек для дітей, Національною бібліотекою України для дітей, під патронатом Міністерства культури України та за підтримки Державної служби України у справах ветеранів та учасників АТО, Української спілки ветеранів Афганістану, Українського благодійного фонду пошуку «Пам'ять», Національного видавництва дитячої літератури «Веселка» проводився Всеукраїнський сімейний конкурс «Книга пам'яті мого роду». У Конкурсі взяв участь і учень 6(10)-Б класу Прохоров Павло.

4 листопада 2015 року в Національній бібліотеці України для дітей відбулося підведення підсумків цього конкурсу, за результатами яких Павло посів I місце в номінації «Відеокнига».

На Херсонщині управлінням освіти й науки обласної державної адміністрації спільно з управлінням культури обласної державної адміністрації було проведено обласний інтелектуальний турнір «Ігри патріотів Херсонщини» в рамках Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек «Виховуємо громадянина – патріота України».

У заключному етапі цього конкурсу, який відбувся 19 листопада 2015 року, учениця 6(10)-Б класу Марія Цимбал виборола II місце та нагороджена дипломом та цінним подарунком.

«Люби та знай свій рідний край». Під таким гаслом пройшла гра-вікторина для учнів 7-х класів, у якій діти виявили знання з історії, природи, літератури Херсонщини. У пошуках інформації до конкурсу учні зверталися до бібліотечної картотеки з краєзнавства.

Учні молодших класів любов до своєї Батьківщини висловили в малюнках на конкурсі «Моя Батьківщина - Україна».

Кожен із нас пам'ятає знайомі з дитинства слова: «У житті завжди є місце подвигу». На уроці мужності, що відбувся 13 жовтня 2016 року учням 10-11-х класів про подвиг наших українських кіборгів розповіли учасники боїв за Донецький аеропорт Роменський Олег Анатолійович та Зайчук Володимир Петрович. З їх спогадів перед нами постала ціла плеяда героїв-херсонців, відзначених високими бойовими нагородами за особисту мужність і героїзм, виявлені в захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, тих, хто своє сьогодні віддав за наше завтра.

Досвід проведення бібліотекою уроків мужності висвітлювався на сторінках власного гімназійного друкованого видання «Вісті гімназії» [9].

Пам'ять про їх подвиги наші учні вкладають у свої творчі роботи. Саме тому для створення буктрейлера на книгу з патріотичної тематики учень 10-Б класу Прохоров Павло та учень 11-А класу Лясковець Юрій вибрали роман Сергія Лойко «Аеропорт». (Додаток 3)

На честь Дня захисника України відбулися читання віршів патріотичного звучання серед учнів 2-8 класів.

Запам'ятався гімназістам і конкурс авторського вірша «З Україною в серці», у якому взяли участь учні 5-11 класів, а переможцями стали Цимбал Марія (11-Б клас), Мешкова Софія (9-В клас), Доброва Олена (6-А клас). (Додаток 2)

Велике значення в національно-патріотичному вихованні учнів відіграють бібліотечні уроки: «Юним козачатам про славних пращурів», «Скарби твої, Україно», присвячені творчості Катерини Білокур, «Доземний вам уклін, солдати перемоги», години спілкування «Батьківська мова моя», «Думи Кобзаря живуть між нами» та літературні Шевченківські читання. [8]

3.2. Морально-етичне та естетичне виховання

Особистість людини формується і розвивається в результаті впливу численних факторів. При цьому сама людина виступає як суб'єкт свого власного формування та розвитку. Цілеспрямоване формування і розвиток особистості забезпечує морально-етичне та естетичне виховання.

Мораль виконує функції своєрідного регулятора поведінки людини. Тому вона існує у вигляді вимог поведінки, пропонованих людині громадською думкою. Ці вимоги дають людині еталон поведінки, моральний ідеал, який виступає для нього програмою самовиховання.

Моральна діяльність складається з учинків, які мають духовно-особистісні компоненти. Здійснюючи вчинки, людина вступає в певні стосунки з іншими людьми.

Виховання моральної поведінки – це завдання й мета процесу виховання, і для досягнення цієї мети в бібліотеці проведені диспути для учнів середньої та старшої ланки «Мої вчинки – мої моральні переконання», «І внутрішня і зовнішня краса тобі одній дарована, людино!», урок загальнолюдської культури «Любов до ближнього – джерело для величі людської» та тренінги соціального педагога для учнів старших класів у спільних уроках толерантності.

Розвиненість естетичного сприйняття, переживання, оцінки, смаку, естетичних мотивів і потреб, естетичного ідеалу визначають рівень розвитку естетичних відносин у цілому.

Естетичне виховання - це виховання здібності повноцінного сприйняття й правильного розуміння прекрасного в мистецтві й дійсності. Воно формує в школярів систему художніх уявлень, поглядів і переконань, які допомагають виробити істинні критерії естетичних цінностей. Бібліотечні книжкові полиці «Духовні скарби мого народу», «Історія українського костюму» знайомлять учнів з традиціями та звичаями наших пращурів. Книжкові виставки «Музика, що не знає часу» (до 250-річчя з дня народження М. Огіньського) та «Щедрик», який покорив світ» (До дня народження українського композитора М.Д.Леонтовича) відкривають перед нашими читачами перлини музичного мистецтва. На допомогу вчителю предмета «Художня культура» бібліотекою гімназії спільно з працівниками обласної юнацької бібліотеки ім. Б.Лавренюва були проведені медіа-уроки: «Субкультури», «Істрія кінематографії», «Історія танців різних народів» та бібліогра «Шедеври та їх прихильники»

Естетичне виховання розвиває в школярів прагнення, готовність і вміння вносити елементи прекрасного у своє життя, боротися проти всього потворного, низького, а також посильно виявляти себе в мистецтві.

3.3. Правове виховання

Однією з умов перетворення України у справжню правову державу є підвищення рівня правової освіти населення. Найважливіше місце у вирішенні цього завдання посідає школа.

Правова освіти та виховання, профілактика правопорушень серед підлітків, постійно в центрі уваги педагогічного колективу та бібліотеки гімназії.

Система правового виховання базується на правових актах і документах, таких як: Конституція України, Конвенція про права дитини, Декларація прав дитини, Закон України «Про охорону дитинства», Кодекс про шлюб та сім'ю, Указ Президента України «Про національну програму правової освіти населення», що включає право-освітню роботу та роботу по попередженню правопорушень.

Для вирішення цього завдання в бібліотеці створена книжкова виставка «Вивчаємо закони держави», що містить у собі як нормативні акти, так і роз'яснення до них та запитання до учнів, які спонукають їх до читання правової літератури.

У старших класах правова робота бібліотеки спрямована на пізнавально-інтелектуальну діяльність учнів. У рамках місячника правових знань «Бережи мене, мій законе» були проведені брейн-ринги з права для учнів 9-11 класів.

Разом з соціальним педагогом на базі бібліотеки були проведені бінарні уроки з профілактики правопорушень, уживання тютюну, алкоголю та наркотиків, інтерактивна бесіда «Запобігання торгівлі людьми». Організована зустріч із працівниками юстиції «Правова відповідальність неповнолітніх».

Особлива роль у морально-правовому вихованні молодших школярів належить читанню. Книги, що пропонує бібліотека молодшим читачам, розкривають перед ними різні сторони стосунків між людьми, розширюючи конкретний зміст моральних і правових уявлень і понять. Так, наприклад, при читанні казок Шарля Перро «Попелюшка», та «Червоний капелюшок» дітям пропонується виявити правопорушення в діях героїв. Такі ж ситуативні моменти містить в собі медіа-урок «Казка в гості поспішає» для учнів перших класів.

Морально-правові знання одержують молодші школярі й на бібліотечних уроках, присвячених символам і громадянству України, найважливішим законам нашої держави:

- «Я – син твій, Україно!»,
- «Любіть і знайте Україну»,
- «Державні символи України».

Морально-правові знання, практичне дотримання їх в класах та за його межами, відіграють важливу роль у світогляді школярів, моральному та правовому вихованні, у формуванні їхньої правової культури.

3.4. Екологічне виховання

Людина і природа – це одвічний зв'язок ще від біблейської древності й до нинішньої чорнобильської катастрофи, яка позначила трагічним знаком ХХ століття. Саме вона, людина, якщо вона не агресивна, може налагодити гармонійне існування людей і навколишнього середовища. [6, 7]

Українські письменники, журналісти вже не раз наголошували у своїх творах, у гострих публіцистичних статтях про болючі проблеми виживання

людини в умовах піщаних бур на Херсонщині, де вигорять і знищуються сотні гектарів насаджень, що є небезпечним для жителів нашого рідного краю.

Українські поети Михайло Каменюка, Григор Мовчанюк, Петро Зарицький ставлять перед собою високі завдання щодо охорони природи, часто виступають із статтями в пресі за зберігання природних ресурсів. У віршах Михайла Каменюка домінують чудові краєвиди подільського краю, чарівного Придністров'я, а Григор Мовчанюк заглиблюється в історію українського народу, розширює рамки своєї творчості до всесвітніх масштабів, в його творах природа мислиться як Бог. Саме такі твори сприяють вихованню істинних патріотів рідної землі, захисників природи. Тому саме через книгу гімназійна бібліотека впливає на свого читача при вирішенні питання екологічного виховання. Книжкові виставки: «Природа. Людина. Всесвіт», «Дива живої природи» викликають зацікавленість учнів-читачів.

Книжкова виставка «Дзвони Чорнобиля» нагадує про страшну екологічну трагедію, що довелося пережити нашому народу.

Утім, Чорнобиль не минув. Він промовисто нагадує про себе щодня численними проблемами в різних сферах суспільства, у долі мільйонів людей, житті кожного з нас.

На базі бібліотеки відбуваються зустрічі з ліквідаторами аварії на Чорнобильській АС, мета яких – не дати повторитися атомній катастрофі.

Тому дбайливе відношення до природи, розвиток екологічної культури й відповідальності є одним із важливих аспектів виховання.

РОЗДІЛ 4

СПІВПРАЦЯ БІБЛІОТЕКИ З ПЕДАГОГІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

4.1. Напрямки співпраці з педагогічним колективом гімназії

Побудова нової української національної школи потребує відмовлення від застарілих стереотипів та знаходження нових підходів до створення державного освітньо-виховного простору.

Наша гімназія обрала шлях удосконалення кожної окремо взятої підструктури з метою розвитку взаємозв'язків між ними.

Узагальнюючи досвід роботи гімназійної бібліотеки можна стверджувати, що вона посідає важливе місце в загальній структурі цих взаємозв'язків. Бібліотека традиційно бере на себе важливу функцію: допомогти педагогам, учням і батькам у формуванні творчої, соціально активної особистості.

Ця творча співпраця відбувається в напрямках, указаних у схемах:

Освіта і бібліотека – ці два поняття невід’ємні одне від одного. Адже бібліотеки навчальних закладів зорієнтовані на задоволення потреб користувачів – учнів та вчителів. Ріст професійної компетенції педагогічних кадрів теж у великій мірі залежить від бібліотекарів, від їхнього вміння спрямувати педагогів на вибір потрібної інформації. [5]

Бібліотека є осередком інтелектуальної культури та центром якісного й оперативного інформування педагогічного та учнівського колективів.

Основними функціями співпраці бібліотеки, як запоруки успішного виховання особистості, залишаються: загальноосвітня, виховна, інформаційна та культурно-просвітницька.

Виховна функція націлює педагогів, вихователів, бібліотекаря, батьків, громадськість на реалізацію ряду першочергових завдань. Серед них:

- сприяння формуванню відповідного світогляду учнівської молоді, співвідношення його з державною політикою, реальними сподіваннями громадян нашої Батьківщини;
- прищеплення моральних цінностей, основою яких є гуманістичне начало;
- виховання в учнів високої культури міжнаціонального спілкування;
- виховання правової культури: розуміння своїх прав та обов'язків, етичних та естетичних норм. [4]

Тільки в тісній співпраці бібліотекаря з педагогічним колективом, адміністрацією, учнівським парламентом та батьками можна досягти мети всебічного виховання учнівської молоді.

4.2. Оцінка педагогічним колективом виховної діяльності бібліотеки

«Наші бібліотекарі є добрими помічниками в організації виховної роботи в навчальному закладі. Немає жодної ланки в діяльності гімназії, де б бібліотекар не брав би участь, будь-то: пошук інформації, допомога у створюванні сценаріїв до свят, проведенні уроків моралі та толерантності, літературних ігор, вікторин, змагань «Що? Де? Коли?», літературно-правових брейн-рингів виступів агітбригад екологів.

Бібліотекарі допомагають класним керівникам та вчителям – предметникам у підготовці учнів до міських та обласних конкурсів, таких як

«Ігри патріотів Херсонщини», «Поетичний камертон Ліни Костенко», конкурсу імені Юрія Голобородька та ін.

Працівники бібліотеки приділяють велику увагу національно-патріотичному вихованню молоді. Систематично проводяться зустрічі учнів із учасниками АТО, воїнами-інтернаціоналістами, ветеранами та дітьми другої світової війни. Книжкові виставки «Доземний Вам уклін, солдати Перемоги» та «Тобі історія розкаже» завжди викликають увагу читачів.

Добрими традиціями стали бібліотечні зустрічі з письменниками та видатними людьми рідного краю.

Книжкова виставка «Краю мій Таврійський, ти моя розрада, ти моя колиска, ти земний мій рай» містить в собі творчі роботи наших учнів, а книжкова полицка «Сім чудес Херсонщини» розповідає про Олешківську пустелю, природні заповідники та скіфські кургани, що формує інтерес учнів до історії рідного краю.

Наші бібліотекарі постійно підвищують свій професійний рівень на курсах ХАНО, приймають участь у міських та обласних семінарах, працюють у динамічних групах по створенню медіа уроків. Свої напрацювання втілюють у навчально-виховний процес.

Разом із учнями створюють бук-трейлери за книгами та віртуальні книжкові виставки такі як «Шляхами Перемоги», тим самим сприяючи вихованню культури читання.

Кожного року в гімназії проводиться конкурс «Найкращий читач року».

Щомісяця в бібліотеці презентуються тематичні книжкові виставки згідно місячників.

Систематизовано всі матеріали з виховної роботи, сценарії, розробки, рекомендації.

Робота гімназійної бібліотеки високо оцінюється педагогічним колективом.»

Заступник директора з виховної роботи

Головченко К.А.

ВИСНОВКИ

Зміни в системі освіти, які зумовлені потребами української державності, формуванням громадянського суспільства, визначають основні напрями виховної роботи з учнівською молоддю, що знайшли відображення у Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, затвердженій наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 року, мета якої полягає у вихованні патріота своєї Батьківщини, готового стати на її захист, працювати на її розвиток та розквіт, цінувати і відстоювати права людини та ідеали свободи.

Отже, бібліотека, як виховний простір гімназії, є для кожного учня осередком становлення високоморальної особистості, громадянина, патріота, що використовує для досягнення цієї мети різноманітні форми та методи бібліотечної справи.

Тож у цій роботі висвітлена необхідність подальшого впровадження традиційних та інноваційних методів роботи бібліотеки для вирішення завдань усебічного виховання учнів. На прикладах показано, що особлива увага приділяється національно-патріотичному вихованню як основному пріоритету сьогодення, що підтверджує **практичну значущість** цієї роботи. Час вимагає від нас пошуку нових шляхів удосконалення національно-патріотичного виховання учнів і створенню сприятливих умов для розвитку його як пріоритетної сфери соціального життя країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Арбузова, М. М. Підліток. Книга. Життя / М.Арбузова // Нова б-ка. - 2006. - №7. - С.34-37.
2. Савченко, Н. Українське мистецтво в полікультурному просторі / Н.Савченко // Рідна школа. - 2007. – №4 (квітень). – С.56.
3. Сорочук, Л. Календарно-обрядове коло як українознавча основа виховного процесу / Л.Сорочук // Рідна школа. – 2001. №5 (травень). – С.25-27.
4. Ступарик, Б. М. Національна школа: витоки, становлення / Богдан Ступарик. – К., 1998. – 299 с.
5. Чепіга, Я. Проблеми виховання й навчання / Я.Чепіга. – К., 2013. –126 с.
6. Шмалєв, С.В. Система екологічної освіти в загальноосвітній школі в процесі вивчення предметів природничого-наукового циклу : дис. док. пед. наук / С.В. Шмалєв. - К., 2005. - 437 с.
7. Кобець, В. Д.Філософські аспекти людини і природи в літературі та роль художнього слова в екологічному вихованні сучасного суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eco.com.ua/content/filosofski-aspekti-lyudini-i-prirodi-v-literaturi-ta-rol-khudozhnogo-slova-v-ekologichnomu-v> (доступ: 17.11.2016)
8. Ейсман, Л.М. Вплітаємо наші перемоги в вінок пам'яті Кобзарю / Лариса Миколаївна Ейсман // Вісті гімназії. – 2014. - № 1. – С.3.
9. Ейсман, Л.М. Уроки мужності та патріотизму / Лариса Миколаївна Ейсман // Вісті гімназії. – 2015. - № 3. – С.4.

«Казка в гості поспішає»

Розробка бібліотечного медіауроку для 1 класу

Мета: Навчити учнів зв'язно висловлювати свою думку на основі прослуханого тексту, формувати уявлення про різні види народного фольклору (казка, прислів'я, загадки, скоромовки), розвивати вміння узагальнювати висновок за прочитаним.

Обладнання: мультимедійна система, «хатинка» Баби Яги, малюнки дітей, приладдя для гри.

Епіграф: (звучить мелодія з казки)

Слайд 1.

Вони цікаві, мудрі та повчальні.
Та кожен з нас дорослий, чи малий,
Казки читає-дуже вони гарні.
Казка-це світ чарівний та незнаний,
Казка-це диво, сповнене краси.
Поринуть в казку-це ж бо так цікаво.
Це справді свято-радість для душі.

Хід заходу

Вступне слово бібліотекаря.

Народна казка, яка створена самим народом.
З'явилася вона в сиву давнину, а живе й по нині.
Казку люблять всі: і дорослі, і діти. Бо вона вчить,
виховує, допомагає стати сильними, красивими душею,
добрими.

Бібліотекар. Скільки ж вас сьогодні зібралось! Зрозуміло! Адже сьогодні у нас в гостях казка. Зачекайте, скоро вона прийде, сама поведе з вами розмову. Запросимо ж казку, щоб вона скоріше прийшла до нас. **(слайд 2)**

- Казко, казко, ми тебе чекаємо!

- Ось вона, чуєте? Вона уже тут! Вона прийшла!

(Звучить вступ з програми «На добраніч, діти з д. Панасом до розгортання книжки, слайд з назвою казки)

(Слайд №3)

Бібліотекар 1. Сьогодні до нас завітала українська народна казка «Гуси-лебеді». Вона запрошує всіх дітей в захоплюючу подорож по своїм сторінкам. А хто згадає, як почалася ця казка?

(Слайд 3-5)

(діти розповідають сюжет малюнка...)

Бібліотекар.

Підхопили гуси-лебеді на свої крила Іванка та й понесли до темного лісу.

Слайд 6. (Продовження мультфільму до слів –Я спішу...)

Бібліотекар. Любі діти, як ви гадаєте, чи зможе Марійка без допомоги пічки дізнатися, куди полетіли Гуси-лебеді?

Тоді нам треба разом з Марійкою витягти пиріжки з пічки, але щоб це зробити треба відгадати загадки, за кожен вірну відповідь ми одержимо «пиріжок»

Загадки:

- 1). Хатня корова поїдає дрова і весь дим гріє. (Піч)
- 2). Завжди у кутку вікує, все літо сумує, а прийде зима – весела сама і всіх звеселяє. (Піч)
- Скільки б не їв, а ніколи ситий не буває. (Вогонь)
- Що за гість, що замість цукерок дрова їсть? (Вогонь)
- Лісом він котився з ревом, їв кущі, траву, дерева,
А коли напивсь води – стих і згаснув назавжди. (Вогонь)

Включається мультфільм (Маша дістає пироги – біжить)

Бібліотекар. Хто нагадає, з ким потім зустрілась Марійка в лісі?

Діти. З яблунею.

Слайд (малюнок з яблунею)

М-ф до слів ...Видно пожаліть тебе прийдеться

Бібліотекар. Як багато яблук на дереві! Давайте ж і ми допоможемо дівчинці збирати яблука. За кожен загадку або прислів'я про яблуню ви одержите по яблуку.

Загадки та прислів'я:

Яблуня, яблуко:

- 1). На «я» починається, на «я» кінчається,
У саду росте, на ній плоди є.
- 2). На дереві зеленим висить, а червоним падає.

Прислів'я: Яблуко від яблуні не далеко падає. **(бібліотекар просить учнів пояснити прислів'я)**

М-ф (яблуня вказує куди полетіли гуси ...до слів річки - прийдеться тобі допомогти)

Бібліотекар. Річка бистра та холодна, а каміння важке. Щоб скоріше йшла робота, вивчимо скоромовки .

-«Йшов Гріка через ріку, бачить Гріка в річці рак, сунув Гріка руку в ріку, рак за руку Гріка – цап»...

Може хтось з вас знає інші скоромовки? (діти відповідають)

М-ф (до хатинки баби Яги.)

Бібліотекар. Як ви гадаєте, куди гуси-лебеді понесли Іванка? ...

...Де живе Баба Яга? (відповіді дітей)

Слайд (мал. Хатинки на курячих ніжках)

Бібліотекар. Бідолашна Марійка! Вона така маленька. Йй, мабуть, дуже страшно блукати темним лісом, та ще й зустрітись з Бабою Ягою. Може ми допоможемо дівчинці визволити її братика? Давайте відволічемо увагу старої, а для цього всі разом гучно потупаємо ногами (діти гупають ногами).

Баба Яга (вибігає): Чого це ви тут розгомонілись? Чого мені покою не даєте? Чого в мій ліс без запрошення прийшли? (дуже сердито) Ось я зараз оберу самого чепурненького та смачненького, та й з'їм!

Бібліотекар. Та годі вже тобі, Баба Яга, не лякай нас, не гнівайся. Подивись які наші діти розумні, гарні, сміливі!

Баба Яга. Що гарні – бачу, а що розумні та сміливі – дуже сумніваюсь. А давайте я це перевірю та за разом і побачу чи добре вони знають казки. Найрозумніші отримають від мене нагороду – чарівні гриби. Перейдуть вони до вас, якщо загадки мої відгадаєте. Згодні?

Не хвилюйтесь, завдання будуть не складні та й я буду вам підказувати.

Бібліотекар. Діти, пам'ятайте! Баба Яга хоч і стара, та дуже хитра та підступна! Вона захоче вас заплутати, будьте уважні!

Баба Яга загадує загадки:

1) Він гуляв по лісу сміло
та лисиця його з'їла.

Заспівав й потрапив в рот.

Це кругленький...бегемот (КОЛОБОК)

2) Друг звіряток, друг дітей,
добрий лікар... бармалей (АЙБОЛИТЬ)

3) Голубе волосся має
і на сцені виступає,
бо ця лялечка – актриса.
А зовуть її ... Аліса (МАЛЬВІНА)

4) В Простоквашино він жив
І з Матроскіним дружив,
Простуватим був він трошки
Звали песика... Тотошка (ШАРИК)

5) І красива, і миленька,
Тільки дуже вже маленька,
Тендітна фігуронька,
А зовуть... Снігуронька (ДЮЙМОВОЧКА)

Бачу, що ваші діти дійсно розумні. А ось якби вони були б ще й сміливі, то зібрали б розсипані на галявині шишки. Коли світло, їх хто хочеш збере, а ось в темряві не кожний наважиться. Чи є серед вас сміливці, хто з зав'язаними очима зможе зібрати в кошик ці шишки?

Гра: двоє учнів із зав'язаними очима збирають шишки в кошики. Поки вони їх шукають – всі вболівальники весело їм підказують.

Баба Яга. Добре, переконали, ви справді розумні та сміливі. Що ж залишайтеся, тільки обіцяйте берегти природу, не смітити в лісі і не розпалювати в ньому багаття. Ох, щось я з вами дуже втомилася, піду трохи відпочину. (Виходить)

М-ф Марійка забирає Іванка..... до кінця.
(заставка дит. мал.)

Бібліотекар.(виносить кошик з цукерками) Ось подивіться, любі діти, що вам просили передати Марійка з Іванком за вашу допомогу і добрі серця.

Скажіть, будь ласка, чому ж вчить нас ця мудра казка? (Діти відповідають). Ми вже казали, що ця казка народна. І автором її є народ. А зараз ми пропонуємо кожному з вас придумати свою повчальну казку в малюнках. Їх ми розглянемо на наступному бібліотечному уроці.

АВТОРСЬКІ ВІРШІ УЧНІВ**Пам'ять вічна**

Сотні загиблих за Україну –
Пам'ятаємо їх кожную хвилину!
Схилимось низько –
Слава Героям!
Подвиги їхні сьогодні утрюїм.
Нації – слава! Смерть ворогам!
Свою Україну я їм не віддам!

Доброва Олена

Рідному краю

Як же тебе не любити
Рідна моя Батьківщино!
Мати ласкава для нас ти,
Ім'я твоє – Україна!

Хлібом духмяним багатий
Край наш Таврійський, південний,
Щоб на столі його мати,
Люди працюють щоденно.

Сильні ми духом козацьким,
Ворогу нас не здолати,
Всі, як один, ми готові
Землю свою захищати.

Доброва Олена

Україні

Помолимось за нашу Батьківщину,
 Величну, славно Україну!
 Станьмо разом її захищати,
 Пліч-о-пліч боротись і поряд стояти!
 Не здамося чужому народу,
 Бо ми все ж нащадки козацького роду!
 Запекла нас жде та кривава війна,
 Будемо жити, не вб'є нас вона!
 Стережіться ж вороженьки!
 Розіб'ють вас наші славні козаченьки!
 Вільною стане наша земля,
 Щасливою буде країна моя!

Мешкова Софія

Засвітились над пралісом зорі

Засвітились над пралісом зорі.	У вітрах – недоторкана сила,
Під веслом, навесні, уві сні	Молода, як декади назад.
Білий човник гойдається в морі.	Над Дніпром пурпурові вітрила
Згасне скоро, й наснитись мені.	Розправляє вогнем листопад.

У лугах калинова колиска,	Ще не скоро вернуться морози
Шепіт листя і шелест дібров.	І саф'ян білосніжних одеж.
Завмирає так близько і низько	Доти будуть і листя, і грози,
Срібний місяць, згасаючи знов.	Й сине небо, не знаючи меж.

Цимбал Марія

Я у тиші іду за тобою,
 Не тривожу люстерця ріки.
 Тільки плине зоря за водою,
 Ледь торкається хвиля руки...

ПЕРЕЛІК МАТЕРІАЛІВ, ВМІЩЕНИХ НА ДИСКУ

1. Конкурсна робота «Бібліотека – виховний простір навчального закладу»;
2. Презентація роботи «Бібліотека – виховний простір навчального закладу»;
3. Презентація до бібліотечного медіа-уроку «Казка в гості поспішає» та матеріали уроку;
4. Буктрейлер «Аеропорт».

